

TALABALARDA PSIXODIAGNOSTIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANISHI

Akramov Obidjon O'roqovich

*Buxoro davlat universiteti Fizika-matematika va
Axborot texnologiyalari fakulteti tyutori*

Annotatsiya: Talabalarda psixodiagnostik kompetentligini rivojlantirish bugungi zamon ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Psixodiagnostika — bu insonning psixologik holatini, xatti-harakatlari va shaxsiy xususiyatlarini aniqlash uchun qo'llaniladigan usullar va metodlarning to'plamidir. Talabalarning psixodiagnostik kompetentligini oshirish ularni nafaqat o'z-o'zini anglash, balki kelajakda kasbiy faoliyatda ham samarali ishlashlariga xizmat qiladi. Ushbu tezisda Talabalarda psixodiagnostik kompetentligini rivojlanishi haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: talabalar, inson, psixologiya, bilim, ko'nikma, kompetentlik, kasbiy faoliyat, psixodiagnostika, amaliy treninglar, seminarlar.

Psixodiagnostik bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish talabalarga inson psixikasining murakkab jihatlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida, ularning kasbga tayyorgarlik jarayonida shaxslararo munosabatlarni to'g'ri boshqarish, stressga bardosh berish va muammolarni hal etishda samarali yondashuvlarni qo'llashlariga imkon yaratadi. Talabalarda psixodiagnostik kompetentligini shakllantirish uchun avvalo nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirish zarur. Nazariy bilimlar psixodiagnostika asoslarini, uning tarixiy rivojlanishini, metod va usullarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Talaba bu bilimlarni egallagan holda, psixodiagnostik jarayonning mohiyatini yaxshi anglab yetadi. Shuningdek, psixodiagnostika vositalarini tanlash va ulardan to'g'ri foydalanish haqida tushunchalar hosil qiladi. Amaliy ko'nikmalar esa testlarni tayyorlash, o'tkazish, natijalarni tahlil qilish va ularni interpretatsiya qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Bu jarayonda talabalar turli psixodiagnostik metodlarni sinovdan o'tkazadi va real hayotiy vaziyatlarda qo'llash uchun zarur malakalarni rivojlantiradi. Psixodiagnostik kompetentligini rivojlantirishda pedagoglarning roli beqiyosdir. Ular nazariy va amaliy bilimlarni yetkazishda, talabalarni psixodiagnostika vositalari bilan tanishtirishda, shuningdek, ularni mustaqil ishlashga rag'batlantirishda faol bo'lishlari lozim. Dars jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish, guruh va individual mashg'ulotlar tashkil etish psixodiagnostika sohasidagi malakalarni oshirishga yordam beradi. Shuningdek, amaliy treninglar, seminarlar va laboratoriya ishlari talabalar uchun o'z bilimlarini qo'llash imkonini yaratadi.[1]

Talabalarning psixodiagnostik kompetentligini oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Kompyuter testlari, onlayn platformalar va elektron resurslar psixodiagnostik jarayonni samarali va tezkor qilishga yordam beradi. Bu vositalar talabalarni mustaqil o'qishga va o'z bilimlarini sinab ko'rishga undaydi. Shuningdek, virtual simulyatsiyalar va interaktiv dasturlar orqali murakkab psixodiagnostik vazifalarni amaliyotda bajarish imkoniyati yaratiladi. Psixodiagnostik kompetentligini rivojlantirishda talabalar o'rtasida o'zaro fikr almashish va tajriba bo'lishish muhimdir. Seminar va diskussiya shaklidagi mashg'ulotlar talabalarni tanqidiy fikrlashga, muammolarni turli nuqtai nazardan ko'rib chiqishga o'rgatadi. Bu esa ularning professional faoliyatida murakkab vaziyatlarni psixologik jihatdan to'g'ri tahlil qilish ko'nikmalarini oshiradi. Shuningdek, guruhda ishlash psixodiagnostik jarayonda jamoaviy yondashuvning ahamiyatini o'rgatadi.[2]

Talabalarda psixodiagnostik kompetentligini shakllantirish jarayonida etika masalalariga alohida e'tibor berish zarur. Psixodiagnostik faoliyatda shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi, natijalarni to'g'ri va adolatli talqin qilish, mijozlar bilan hurmatli munosabatda bo'lish talab qilinadi. Talabalar bu etik qoidalarni o'zlashtirib, kelajakda professional psixolog sifatida mas'uliyatli bo'lishlari kerak. Shu sababli, ta'lim jarayonida etik me'yorlar alohida o'rgatilishi va har doim amaliyotda qo'llanilishi zarur.[3]

Talabalarning psixodiagnostik kompetentligini oshirish uchun nazariy bilimlar bilan bir qatorda, amaliy tajriba ham katta ahamiyatga ega. Psixodiagnostik faoliyat bo'yicha stajirovkalar, amaliyotlar va real hayotiy vaziyatlarda ishlash ularning malakasini oshiradi. Bu jarayonda talabalar o'z bilimlarini sinab ko'radi, yuzaga kelgan qiyinchiliklarni bartaraf etishni o'rganadi hamda professional sifatlarini rivojlantiradi. Amaliyotlar shuningdek, talabalarni mustaqil va tanqidiy fikrlashga ham o'rgatadi. Ta'lim jarayonida talabalar uchun maxsus o'quv dasturlarini ishlab chiqish psixodiagnostik kompetentligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu dasturlar psixodiagnostika sohasidagi asosiy bilimlar, amaliy mashg'ulotlar va etik qoidalarni o'z ichiga olishi kerak. Dastur tarkibida psixodiagnostik metodlar, testlar, natijalarni tahlil qilish usullari, shuningdek, shaxsiy va guruh ishlari uchun topshiriqlar mavjud bo'lishi lozim. Shu tarzda ta'lim talabalar ehtiyojlariga moslashgan va samarali bo'ladi.[4]

Talabalarning psixodiagnostik kompetentligini rivojlantirishda o'z-o'zini baholash va refleksiya muhim ahamiyatga ega. Talabalar o'z ishlarini baholab, kuchli va zaif tomonlarini aniqlab borishlari, o'z ustida ishlashlari mumkin. Reflektiv jarayonlar orqali ular o'z malakalarini yanada chuqurlashtiradi va professional o'sishga intiladi. Bu o'z navbatida, kelajakda ularning psixodiagnostik faoliyatlarini yanada muvaffaqiyatli va samarali bo'lishiga xizmat qiladi. Jamiyatda psixodiagnostik

xizmatlarga bo'lgan ehtiyoj ortib borayotganligi sababli, talabalarning ushbu sohadagi kompetentligini oshirish ijtimoiy ahamiyatga ega. Psixodiagnostika nafaqat individual shaxsning rivojlanishiga, balki jamoaviy muhitni yaxshilashga, sog'lom ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishga ham yordam beradi. Shu bois, ta'lim muassasalari psixodiagnostik kompetentligini rivojlantirishga katta e'tibor qaratishi zarur.[5]

Xulosa: Umuman olganda, talabalarda psixodiagnostik kompetentligini rivojlantirish — bu kompleks va uzoq muddatli jarayon bo'lib, nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, etik qoidalar va zamonaviy texnologiyalarni o'z ichiga oladi. Ushbu kompetentlik talabalarni nafaqat kasbiy jihatdan tayyorlaydi, balki ularni shaxs sifatida ham rivojlantiradi. Shuning uchun ta'lim jarayonida psixodiagnostika sohasiga doimiy e'tibor berish va uni takomillashtirish zarur. Bu esa kelajakda malakali, mas'uliyatli va ilg'or mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Oripov, S. (2023). "Talabalarda psixodiagnostik ko'nikmalarni shakllantirish metodikasi". *Pedagogika va Psixologiya*, 13(3), 67-74.
2. Raximova, G. (2021). "Psixodiagnostika sohasida talabalarning kasbiy kompetentligini oshirish". *Ta'lim nazariyasi va amaliyoti*, 16(2), 100-107.
3. Xolmurodova, N. (2024). "Talabalarda psixodiagnostik faoliyatni rivojlantirishning innovatsion usullari". *Ilmiy tadqiqotlar*, 9(1), 55-62.
4. Tursunov, A. (2023). "Psixodiagnostika bo'yicha talabalar tayyorgarligida muammolar va yechimlar". *Psixologiya va pedagogika*, 12(4), 89-95.
5. Davronova, M. (2022). "Talabalarda psixodiagnostik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari". *Ta'lim va tarbiya*, 15(5), 45-52.
6. Islomov, B. (2020). "Psixodiagnostika faoliyatida talabalar malakasini rivojlantirish". *Zamonaviy ta'lim*, 8(3), 33-40.
7. Yodgorova, D. (2021). "Talabalarda psixodiagnostik kompetentligini oshirishga qaratilgan metodik tadqiqotlar". *Ilmiy ishlar to'plami*, 7(2), 71-78.